

Smitka, Josef; Hazlbauer, Zdeněk

Co vypovídají historické písemné prameny o hrnčířích a jejich cechu v městě Horažďovicích

Archaeologia historica. 2000, vol. 25, iss. [1], pp. 397-[407]

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140390>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Co vypovídají historické písemné prameny o hrnčířích a jejich cechu v městě Horažďovicích

JOSEF SMITKA – ZDENĚK HAZLBAUER

Úvod

Významnou součástí hospodářského a společenského života každého středověkého a raně novověkého města byla řemeslná výroba a na ní navazující obchodní činnost. Původně ničím neomezovaný počet nově vznikajících řemeslných výroben měl za následek neustále se zvyšující konkurenci, projevující se relativním nadbytkem zboží, nestabilitou cen a snižující se kvalitou výrobků. To vedlo ve svém důsledku i k zanikání některých dílen a k celkové stagnaci výroby. Přibližně od počátku 14. století se proto začíná projevovat snaha ze strany jak městských orgánů, tak i samotného řemeslnictva tento živelný, ničím neregulovaný vývoj určitým způsobem usměrňovat. V té době proto vznikají první sdružení jednotlivých řemesel, zvaná „pořádky“, která se poměrně brzy přeměnila v řádné cechovní organizace. Ty projevovaly od samého počátku snahu pracovat podle pevně stanovených pravidel, schválených buď městskými orgány, nebo v řadě případů dokonce samotným vladařem.

Tato pravidla obvykle stanovila v každém řemesle jen omezený počet místních řemeslníků, dbala na kvalitu vyráběného zboží tím, že dovozovala obchodovat s ním jen mistrům, kteří složili příslušné odborné zkoušky a měla snahu i stanovit do určité míry jednotnou cenu za stejné zboží. Omezovala také vliv konkurence cizích výrobců na domácím trhu a určovala také základní pravidla vnitřního života samotného cechu, jako byla organizace cechovních schůzek, výše příspěvků, cechovní znamení a erby, účast členů cechu na městských slavnostech, pohřbech jejich členů i mnoho jiných.

O organizaci cechovního zřízení obecně i o jejich jednotlivých „pořádcích“ jsme poměrně dobře informováni z řady historických studií. Již ve starších obdobích české historiografie se několik významných autorů podrobně zabývalo touto problematikou. Z velkého množství těchto prací zmiňme např. starší studie Z. Wintera (1906, 1909, 1913), z pozdějších pak B. Mendla (1947), J. Janáčka (1963), M. Janotky a K. Linharta (1987) a z nejnovějších J. Diviše (1992), F. Hoffmanna (1992) atd.

Z hlediska archeologie středověku je sice známo nepřeberné množství konkrétních historických výrobků středověkého a raně novověkého hrnčířského řemesla, jako je užitkové kuchyňské nádobí, kamnové kachle, dlaždice a jiné předměty, avšak jen ve zcela vyjimečných případech je možno je spojit s konkrétním, jednoznačně identifikovatelným řemeslníkem. Jindy je sice známo jméno některého z hrnčířů, který se na výrobě podílel, jako je tomu např. u pozdně gotického kachle s protipapežským nápisem z hradu Rabí, kde rytec matrice označil sám sebe jako „kubice“ (Durdík–Holeček 1976). Jsou známy i případy, kdy hrnčíř doplnil kachlový reliéf svým jménem, jako u několika pražských římsových výžlabkových kachlů (Žegklitz 1987 a 1992). U uvedených řemeslníků však nebyly popsány žádné další údaje, které by se týkaly jak jejich osoby, tak i cechovní organizace, ke které patřili. Jen u chrudimského hrnčíře Jana Medka, jehož kamnářské výrobky s jeho signaturou jsou známy z hradu Lichnice a městského prostředí Chrudimě se sice podařilo zjistit určité údaje i k jeho mimopracovní činnosti a majetkovým poměrům (Frolík–Hazlbauer–Rückerová 1995), ale ani zde nejsou k dispozici bližší údaje o cechovní organizaci, které byl na přelomu 15. a 16. století členem.

obvazně každnáčské i souměrně částně podobu
v tý podobě i s jedním z každých pětých
šena sloz (200) i s jinými ješobě átoh ztoý
i roga (vzaz dí (18) i tleně (19) i křeč české m
ředovášion včotá hotožstvy chycly i p r o s p
obových prazněský sč la j ob e by lo n z o s k á
e o g a r e k a o i a t k a m l e č o t s l o d y e s i y p n á k i t
w, s p e a c u j i e z h i m e z a j i n t o v e j š i s k é h o v e n k l o
l á d á m e p r o á s t f o c h a c i p o z n a t k ů p ř e d k

tě Horažďovice, i o k r i č l á s t o v y v m ě s
z e k t o r a t o i o k e s z b o v ě n e j s o u r á y b ě l o p ř i m a c
m ě l o s t ě i n s k é z e y o b a k y v e m ě t ě o y o y n v c e t i
a r c h e o l o g i e k y o h v a k u b ě h ú z e r o b m y ě s t a
h ů b ě h ů i z o l e s v š e c i v e s t a n a o n g a k u z a c p
o z e o h o t o s l u z e p i s t a o k r e s l e k l a d ě i s k s
š o k s i c l e 4 8 1 0 a k a r c h e j a j p r a k t e p o d o b n ě
e l e m ě n o v i d ě n ě v i t i k ů b i n á d e o b a r t i k l

O horažďovických hrnčářích raného novověku

Přesný počet horažďovických hrnčářů, resp. hrnčářských dílen v 15. a 16. století není znám. Vzhledem k velkým hmotným škodám, které město utrpělo v průběhu třicetileté války, se po skončení válečných aktivit a během mírové obnovy hospodářského i společenského života značně zvýšila poptávka po běžném spotřebním zboží. Na jednom z předních míst tak vzrostl zájem o keramické výrobky, a to jak krátkodobé spotřeby (kuchyňská keramika), tak i spotřeby dlouhodobějšího charakteru (kamnové kachle, dlaždice, stavební a technický materiál jako cihly, prejzy, tvarovky atd.).

Důsledkem této poptávky byl rychlý růst počtu hrnčářů nejen přímo ve městě, ale i v jeho nejbližším okolí, jak např. dosvědčuje nález hrnčářské usedlosti v nedaleké menší obci Svěradicích (Smitka 1989). Podle záznamu v berní rule z r. 1654 pracoval ve vnitřním městě (tj. uvnitř hradeb) sice jen jediný hrnčář, ale na předměstích jich bylo v této době celkem devět. Stejný počet hrnčářských dílen se pak zachoval až do konce 17. století. O něco později, zřejmě po určitém nasycení trhu, počet místních hrnčářů s klesající poptávkou značně poklesl, takže v r. 1706 byli nuceni jak hrnčáři, tak i místní ševci spojit své dosud samostatné cechy v jeden společný „rejcech“. Hmotným dokladem tohoto rejcechu je cechovní korouhev, uložená v tamním městském muzeu, která na jedné straně nese znak hrnčářů a na druhé znak ševců.

V novověku se pak počet hrnčářů v Horažďovicích pohyboval mezi pěti až sedmi, později v souvislosti se zavedením manufakturní výroby stále klesal, až jejich cech definitivně zanikl v r. 1859, kdy živnosti a řemesla byla panovníkem prohlášena na území celého státu za svobodné podnikání a každý, kdo si pouze zakoupil živnostenský list, mohl provozovat řemeslo zcela volně podle svobodné vůle a finančních možností.

Horažďovičtí hrnčáři měli od dávných dob dobré předpoklady pro keramickou výrobu. V nedalekých městských lesích se totiž těžila velmi kvalitní hlína, kterou podle záznamů rádi kupovali i hrnčáři z okolí. Dokládá to zápis i purkmistrovského městského manuálu z r. 1680, uvádějící usnesení konšelské rady, kterým byl omezen prodej hlíny kasejovským hrnčářům na sedmdesát vozů ročně (A II XI fol. 120). Písemné historické prameny také informují o tom, jaká byla cena hlíny a jaké množství prodejů se uskutečnilo v různých obdobích (Smitka 1998, 65).

Cenné zprávy přinášejí písemné prameny také o vnitřním životě horažďovického hrnčářského cechu, jeho spolkových zvyklostech, organizaci a některých zvláště zajímavých usneseních.

Všichni členové cechu se vždy za určitou dobu scházeli na cechovní schůzi, která se obvykle konala ve vybrané cechovní hospodě, ve vyjimečných případech i v příbytku některého cechmistra.

Cechovní schůze měla určitý a ustálený průběh, který během času nabyl přísně formálního rázu. V čele stolu vždy seděl cechmistr, před ním byla položena cechovní pokladnice. Vlastní jednání zahájilo její otevření a jako i u jiných cechů zde platilo pravidlo, že „jednání bez otevření pokladnice moci nemá“. Po pravé ruce cechmistra seděli směrem doleva starší a mladší mistři v pořadí, odpovídajícím době jejich přijetí do cechu v minulosti. Po společné modlitbě a oznámení programu následovalo obvykle vybírání cechovních příspěvků, případně poplatků za přijetí do cechu.

Jak dokládají prameny, nejméně platili hrnčáři, sídlící přímo v Horažďovicích, a to 35 krejcarů a 1–2 libry vosku. Samozřejmě nově přijatý mistr byl povinen zaplatit členům cechu, kteří ho schválili, „svačinu“, která se většinou skládala z „masa a piva“.

Záznamy také uvádějí zajímavou věc, že totiž členy horažďovického hrnčářského cechu mohli být zřejmě i mistři z jiných měst a že poplatky za jejich přijetí do cechu byly podstatně vyšší. I když to prameny přímo nepotvrzují, jednalo se asi o hrnčáře, kteří původně pracovali v Horažďovicích, ale odstěhovali se jinam a v městském cechu zůstali i nadále zapsáni. Tak je např. zmiňován jistý Lukáš Čipera ze Strakonice, který zaplatil 9 kop míšeňských a 12 liber vosku, nebo Pavel Tománek ze Sušice s poplatkem 5 kop mí-

Obdobné nařízení stanovilo:

„...aby mezi mistry všemi pomáhání jeden druhému hrců nepomáhal dělati a to pod pokutou náležitou trestán bude podle řádů.“

Z dalších záznamů zřetelně vyplývá, že vedení cechu se snažilo dbát o jeho dobrou pověst mezi občany. Tak se z písemností dozvídáme, že cechmistr nařizuje všem hrnčířům:

„...aby na jarmarky vozili a na trhy nosili kupování hodné dílo, aby toho lidi užiti mohli a kdyby se toho kdo dopustil a nehodné dílo doma nenechal a na rynek nosil dílo neúpravny, bude pokutou půl libry vosku potrestán“ (A XIV fL).

Z citovaných nařízení tedy vyplývá snaha, aby příslušníci cechu vyráběli a prodávali pouze kvalitní zboží. Další nařízení se pak týkala dodržování pořádku při jízdě a prodejších na okolních jarmarcích. Tak v jednom z těchto nařízeních stanovili cechmistri toto:

„...Poněvadž tak velký neřády, který jak živý nebývali mezi sebou jsou, pokud by se toho kdokoliv dopustil a mezi sebou tak velký hanění a tupení jeden s druhým vady (si) vyčítají, nepamatujíc na Pána Boha před počtivýma lidma haní se plundrují, aby se toho více nikdy nestalo a jedna s druhou se více nevadily a pokoj zachovaly a pokudž by se toho snesení protrhl, ten a takový, pokutou panskou totiž šatlavou trestán a libru vosku složit povinen bude...“ (A XIV f5).

Určité problémy zřejmě nastávaly i během vlastní cesty na jarmark a také potom přímo na tržišti samotném. Jasně to dokladuje toto nařízení vedení cechu:

„...Co se týče jízdy na jarmarky, jak vozy z města vyjedou jeden u druhým aby pěkně jely, lecbý se předním něco přitrefilo, tedy žádný nejsou povinni čekati, co se týče předjíždění u města, to se zapovídá a pokuta (se) dá, i těm na rynku, když se sjedou, aby se žádný žádnýmu na místo jeden druhého nestavěl a jeho neodstrkoval. Aby skrze toho váda žádná ani hanění žádný nebylo, to se zapovídá pod pokutou jedné libry vosku (kterou) bude povinnen složiti bez odporu“ (A XIV f5).

Mezi některými členy cechu se rozmohly i určité mravní závady, jak o tom svědčí usnesení cechovní schůze, jehož znění bylo zaznamenáno takto:

„...Na den Božího těla byli páni mistři při společnosti, uznali to sami, že skrze ty postranní ženy, který sebou na jarmarky berou, aby tak velmi nelibý klevety tropí a při sobě mezi mistry a hrnčířkami zlou vůli působí, usnesli sobě a nařídili sobě:

„Takovejch žen k prodávání hrců na jarmarky (aby) sebou nebrali a rukou dáním slíbili páni mistři starší i mladší, kdo by se toho dopustil, a nějaký postranní ženy sebou vozil, tedy pokutu má dáti jeden každý jeden zlatý deset krejcarů bez odkladů“ (A XIV f5).

K tomu je možno jen dodat, že horažďovičtí hrnčíři, jak dokladují záznamy, jezdili prodávat své zboží jak do bližšího, tak i vzdálenějšího okolí, jako jsou Kasejovice, Strakonice, Sušice, Rabí, Kašperské Hory, Nepomuk aj. Většina těchto jarmarků byla jednodenních, výjimkou byl např. jarmark v Nepomuku, který trval čtyři dny. Hrnčíři odjížděli z Horažďovic vždy den před zahájením trhu a vraceli se obvykle další den po jeho skončení. Vzhledem k nutnosti přenocování na místech trhů je potřeba také posuzovat přítomnost „postranních žen“.

Z výše uvedených, ale i z mnoha dalších písemností vplývají zajímavá ustanovení o pokutách za různé přestupky, které museli mistři platit do cechovní pokladny. Byly to pokuty nejen ve formě hotových peněz, ale pravidelně i ve formě určitého množství včelího vosku, které se obvykle pohybovalo mezi půl a pěti librami. Vosk byl cechem pak využíván k děláni velikonočních a vánočních svící pro kostely, při pohřbech členů cechu a zřejmě také pro svícení při cechovních schůzích. V pramenech jsou také uváděny ceny za zhotovení svící (velkých hromnic i malých obyčejných) a je také jmenován místní svíčkař jménem Denmartin, který je pro cech dělal (A XIV f5).

Horažďovický hrnčířský rod Dobředělejů

Na mnoha místech historických písemných pramenů města Horažďovic se vyskytují nejrůznější zmínky o místním hrnčířském rodu a jeho jednotlivých členech s krásným a za-

jímavým českým jménem Dobředělej, v originálech uváděným jako Dobrzdeleg nebo později i Dobrzdelý. Podrobným vytěžením těchto pramenů a chronologickým uspořádáním dostupných citací se podařilo prvnímu z autorů tohoto sdělení sestavit přehled o tomto rozvětveném rodu a hrnčířské kvalifikaci jeho jednotlivých členů (obr. 4).

S nejstarším zápisem tohoto jména je možno se setkat v „Knize cechovní založené r. 1747“ (A XIV f11), a to na záznamu z r. 1646. Ve starších „Dějínách města Horažďovic“, zpracovaných K. Němcem (1936) se sice uvádí, že rodina Dobředělejů provozovala své řemeslo ve městě již okolo r. 1600, ale toto tvrzení není doloženo žádným konkrétním pramenem. Autor uvedené publikace snad tehdy vycházel z rytého nápisu na zadní ploše kamnářské matrice, podepsané Josefem Dobředělejem, když zde uvedené datum mylně interpretoval jako rok 1611, místo nověji správně určeného roku 1677 (Hazlbauer 1998, 2000).

O tom, že Dobředělejové nebyli ještě v 1. polovině 17. století v Horažďovicích usídlení, svědčí několik jiných písemných pramenů. Tak ani v „Soupisu škod všech domů ve městě a na předměstí v r. 1623,“ ani v „Knize účtů obecních města Horažďovic“ (A III f3), které k letům 1630 až 1633 uvádí plný soupis domů ve městě a na předměstí, není nikde jméno Dobředělej uvedeno. Totéž platí o „Soupisu knih horažďovických občanů, určených ke konfiskaci“ z r. 1636.

Teprve pramen „Kniha cechowny pocziweho porzadku rzemesla hrcirzkeho w mieste Horazdiowiczich nad rzekou Wattawou v ktore páni mistrzi od roku 1650 jsou zapsani“ uvádí, že

„...LP 1650 dne 1ho January předstoupil před nás Jan Dobředělej uctivě žádaje aby sme jeho mezi nás za jednoho mistra do našeho pořádku přijali, poněvadž do pokladnice své kvantum jak na penězích tak i na vosku složil a svačinu náležitě vypravil.“

Z uvedeného je možno vyvodit, že první z rodu Dobředělejů se mezi lety 1636 až 1650 buď ve městě Horažďovicích vyučil hrnčířem a žil zde bez vlastní nemovitosti, nebo se sem přiznal k vdově po některém z dřívějších místních hrnčířů.

Další zmínka o stejném hrnčíři je až k r. 1678, kdy byl zvolen na schůzi hrnčířského cechu jeho cechmistrem. Jak dokládá záznam, převzal při té příležitosti společně s dalším novým cechmistrem jakýmsi Janem Růžičkou cechovní pokladnu s peněžní hotovostí, dlužními úpisy členů cechu (sám tehdy dlužil do pokladny 5 kop míšeňských) a veškerý cechovní inventář (viz výše).

Zajímavý zápis pochází z r. 1681 (A XIV f11), v němž se uvádí:

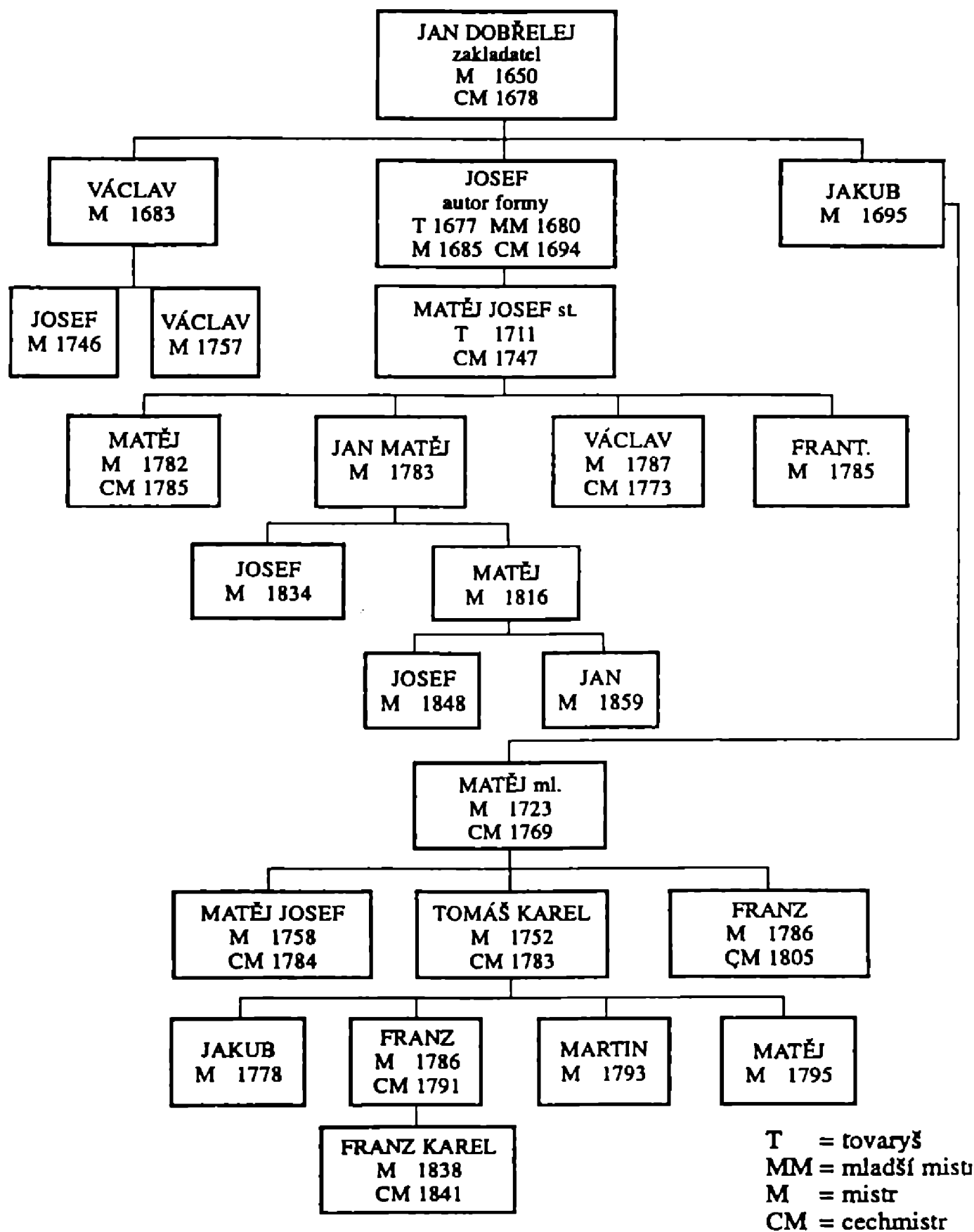
„...páni mistři jak starší tak i mladí se usnesli ... aby tak jak i v jiných městech tomu je ... páni mistři své synky k řemeslu zapovídali a za ně 35 krejcarů a jednu libru vosku do matky pokladnice dávali, jinak v případě úmrtí mistrů-otců nebude vyučení řemesla uznáno a znovu se musí dát učit.“

Vzhledem k tomuto usnesení se zachoval nejen úplný seznam sedmi tehdejších horažďovických mistrů hrnčířů, ale i jejich sedmnácti synů. Je zde tak podrobně referováno i o tehdejší velikosti mužské části rodiny Jana Dobředěleje, který nechal při té příležitosti zapsat do cechu svých šest synů, a to Václava, Josefa, Jakuba, Františka, Jana Matěje a Jetřicha.

Cechmistr Jan Dobředělej zemřel počátkem r. 1694, jak to vyplývá ze zápisu horažďovického radního písaře ze dne 12. února 1694 (A II 17, f1). Toho dne se totiž projednávala komisionálně pozůstalost po zemřelém. Konšelskou radu tehdy zastupovali v komisi konšelé Franz Hagen a Karel Bouda, rodinu pak jeden ze synů Josef. Ten přitom jednal i z pověření své matky a vdovy po zemřelém Magdaleny a jeho sestry Alžběty. Obě tyto ženy se totiž v blíže neurčitelné době odstěhovaly do České Lípy, snad k některému z dalších Janových synů. Úředního jednání a oceňování pozůstalosti se také zúčastnil i další Janův syn Jakub a protože o ostatních synech není v písemnosti žádná zmínka, lze se domnívat, že v té době již v Horažďovicích nežili.

Komise ocenila dům hrnčířského cechmistra Jana Dobředěleje na 50 kop zlatých.

HRNČÍŘSKÝ ROD DOBŘEDĚLEJŮ

Obr. 4. Chronologie členů horažďovického hrnčířského rodu Dobředělejších a jejich postavení v cechu. Z písemných pramenů sestavil J. Smitka.

Protože, jak je doloženo, se cena dobrých domů v Horažďovicích včetně domů na předměstí pohybovala okolo 150 zlatých, muselo se jednat o poměrně skrovný příbytek. O ne příliš dobré finanční situaci zemřelého svědčí i vyčíslení dluhů, které po sobě zanechal. Patřilo k nim i skoro 10 zlatých, které zůstal dlužen mistrovské pokladnici a také nějaké dluhy dvěma místním Židům. Že Jan snad pracoval až do smrti, dokládají dlužné částky za dodání dvou vozů hlíny a určitého množství dřeva.

Z výše uvedených šesti synů Jana Dobředěleje se v horažďovických písemných pramenech dochovaly konkrétní zmínky jen o dvou, a to Jakubovi a především Josefovi. Druhý jmenovaný, který je také znám z rytého sdělení na známé kamnářské matici (Hazlbauer 1998, 2000), pracoval v průběhu roku 1677 jako tovaryš, od r. 1680 jako mladší mistr, později jako starší mistr, až se konečně r. 1694 stal cechmistrem místního hrnčířského cechu.

V městských knihách je mj. často uváděno mnoho sporů mezi zdejšími občany, které musela vždy řešit městská rada. Je zajímavé, že za celé období mezi 17. a 19. stoletím, ze kterého jsou horažďovické manuály k dispozici, nebyl až na jedinou výjimku zaznamenán jediný případ, který by se týkal některého z členů širokého rodu Dobředělejů. Jediná zaznamenaná událost tohoto typu s víceméně komickým podtextem, je případ, který se stal počátkem r. 1708 a který se týkal právě Josefa Dobředěleje. Jeho podstatou bylo to, že si jmenovaný vyměnil v hospodě svůj kabát s jakýmsi K. Almanem. Protože Almanův kabát byl o něco lepší, přidal mu Josef dva zlaté. Nakonec však jak peníze, tak i tento kabát společně propili. Aby Alman nemusel chodit bez kabátu, provedli další výměnu, a to tak, že Dobředělej dal Almanovi svůj kabát za sukni Almanovy ženy. Když pak paní Dobředělejevová chodila po městě v sukni paní Almanové, vznikl z toho spor, který musela nakonec řešit až městská rada. Vše pak skončilo smírem tak, že Dobředělej doplatil Almanovi rozdíl, kterým cena sukne převyšovala cenu kabátu. Tuto kuriózní drobnost uvádíme jako doklad, čím vším se musela počátkem novověku zabývat volená správa města.

Poslední zpráva o Josefu Dobředělejovi je až z listopadu 1747 (manuál radního písaře A II 28 f143). Podle tohoto zápisu jmenovaný požádal purkmistrovský úřad města Horažďovice, aby byl přijat do městského špitálu. Na dotyčné listině je pouze uvedena poznámka „Nemůže se stát“, aniž je toto rozhodnutí zdůvodněno. Zda pak Josef Dobředělej zemřel doma, není známo.

V dalších četných záznamech v nejrůznějších horažďovických písemnostech se vyskytuje množství informací o jiných členech rodu Dobředělejů, která se týkají jejich bydliště, činnosti atd. Protože však se tyto poznámky týkají až pokročilejších období novověku, nebudou zde dále uváděny a je možno se s některými z nich seznámit jinde (Smitka 1998), případně budou podrobněji shrnuty do další studie historické povahy.

Závěr

Jak se snažila ukázat předložená práce, lze pomocí podrobnějšího studia historických písemných městských pramenů získat důležité i jinak zajímavé údaje o středověkých a raně novověkých cechovních organizacích i o životních podmínkách jednotlivých jejich členech, v tomto případě hrnčířích. Prameny tak poskytují jak obecnější, tak i detailní pohled na jinak skoro vždy anonymního tvůrce konkrétních předmětů jednoho z druhů historické hmotné kultury – hrnčířské keramiky, která je důležitým objektem každého archeologa středověku. Seznámení se s touto problematikou také dává možnost pohlížet na tyto jinak „mrtvé“ předměty z trochu jiného úhlu, zvláště tam, kde se podaří spojit určitý výrobek s jeho konkrétním tvůrcem.

Použité písemné prameny

A II f12, 16, 17, 19, 21 až 32, 120 a A III f3:

Zápisy radních písařů v manuálech města Horažďovice, různá doba, převážně 16. a 17. století.

A XIV f5:

Registra hrnčířského cechu v Horažďovicích od r. 1684 (kniha byla novodobě svázána ze starších volně psaných listů a byla opatřena koženou vazbou s ozdobnými deskami, jednotlivé stránky nebyly označeny).

A XIV f10:

„Tato Knižsska jest Založena pro Sini nasse Mistrowské, kterýrztO Otcowe jejich do Poczestneho Řzadu Nasseho hrnčířzského připowídati budou a do tiechto Register vepsány býti mají.“

A XIV f11:

„Kniha cechowný Poctiwého Porzadku Řzemesla hrnčířzského w mieste Horazdio-wiczích nad Řzekou Wattawou v které Páni Mistrzi od roku 1650 jsou zapsáni.“

A XIV f44 až f51:

Různé listiny, výuční listy tovaryšské, mistrovské listy, vysvědčení aj.

Všechny uvedené písemnosti byly původně uloženy v Městském muzeu v Horažďovicích, kde byly dřívějším ředitelem p. Vydrou uspořádány a kde některé z těchto souborů dostaly také novodobé označení. Nyní se všechny nacházejí ve Státním okresním archivu v Klatovech. Pro účely naší studie byly některé citované texty mírně upraveny do novodobé češtiny např. doplněním chybějících spojek apod., jejich slovosled zůstal však zachován.

Literatura

- DIVIŠ, J., 1992: Pražské cechy. Acta Mus. Prag. Praha.
- DURDÍK, T.–HOLEČEK, J., 1976: Signovaný kachel z hradu Rabí. AR XXVIII, 433–435.
- FROLÍK, J.–HAZLBAUER, Z.–RÜCKEROVÁ, A., 1995: Chrudimský hrnčířský rod Medků a jeho kamnářské výrobky. AH 20/95, 523–538.
- HAZLBAUER, Z., 1998: Unikátní historický kamnářský výrobní přípravek z Horažďovic. Odkazy předků – sborník ke 100. výročí založení Měst. muzea v Horažďovicích, 74–80. Horažďovice.
- HAZLBAUER, Z., 2000: Signovaná a datovaná kamnářská matrice horažďovického hrnčíře Josefa Dobředěleje. AH 25/2000, 389–398.
- HOFFMANN, F., 1992: České město ve středověku. Praha.
- JANÁČEK, J., 1963: Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu. Praha.
- JANOTKA, M.–LINHART, K., 1987: Řemesla našich předků. Praha.
- MENDL, B., 1947: Vývoj řemesel a obchodu v městech pražských. Praha.
- NĚMEC, K., 1936: Dějiny města Horažďovic. Horažďovice.
- SKRUŽNÝ, L., 1974: Příspěvek k vývoji hrnčířských cechů a hrnčířských pracovních nástrojů. ČL 61, 155–175.
- SMITKA, J., 1989: Svěradice 1264–1989. Blatná.
- SMITKA, J., 1998: Historie hrnčířského rodu Dobředěleju z Horažďovic. Odkazy předků – sborník ke 100. výročí založení Měst. muzea v Horažďovicích, 64–73. Horažďovice.
- WINTER, Z., 1906: Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a XV. století. Praha.
- WINTER, Z., 1909: Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku. Praha.
- WINTER, Z., 1913: Český průmysl a obchod v XVI. věku. Praha.
- ŽEGKLITZ, J., 1987: Pozdně gotické kachle se jmény hrnčířů. AR XXXIX, 655–671.
- ŽEGKLITZ, J., 1992: Nouvelle travaille de carreau de poêle signé on Chateau de Prague. In: Frolík, J.–Klápště, J.–Smetánka, Z.–Žegklitz J.: L'archéologie et la culture spirituelle du moyen age. PA LXX-XIII, 149–170.

Zusammenfassung

Was sagen die historischen schriftlichen Quellen über die Töpferzunft der Stadt Horažďovice aus

Durch die ausführliche Auswertung der Zunftbücher und Register, Listen und Manuale der Ratsschreiber aus dem 16. und 17. Jh. aus der westböhmisches historischen Stadt Horažďovice, Bez. Klatovy, wurden interessante Erkenntnisse von der hiesigen Töpferzunft, ihrer Tätigkeit, ihren Beschlüssen und einzelnen Mitgliedern gewonnen. Die interessante Auskünfte betreffen sowohl die Quellen und Preise des Töpfertons, als auch die Organisation des Zunftlebens (z. B. Gebühre für das Aufnehmen in die Zunft, Verlauf der Zunftversammlungen usw.), und auch das Bemühen dieser Organisation, ihren guten Ruf im hiesigen bürgerlichen Milieu zu erhalten (z. B. sind hier Strafen für verschiedene Verstöße angeführt,

Verkauf der Waren von schlechter Qualität, Auskünfte über die Reisen der Töpfer zu Jahrmärkten in fremde Länder, Probleme der sog. „Seitenfrauen“, die einige Töpfer auf diese Reisen mitnahmen und viele andere). Ausführlich ist auch das Eigentum der Zunft angeführt (unter die interessanten Sachen im Zunftinventar gehören u. a. auch einige Handwaffen). Wir finden hier auch die Übersicht über die hiesige Töpferfamilie Dobředělej, deren Mitglieder ihr Handwerk in Horažďovice mehr als 200 Jahre lang machten.

Abbildungen:

1. Statuten der sog. „Landestöpferzunft“, die den Töpfern der Prager Neustadt vom König Wladislaw Jagiellone im J. 1488 erteilt wurden. Das staatliche Bezirksarchiv Klatovy.
2. Statuten der „Gesellenordnung“ der Horažďovicer Töpferzunft aus dem J. 1585. Das Stadtmuseum in Horažďovice.
3. Zunftgeldschrank der Horažďovicer Töpferzunft mit den Namen der Zunftmeister Josef Dobředělej a Johanus Kaysler aus der Zeit um 1694. Das Stadtmuseum in Horažďovice.
4. Mitgliederchronologie der Horažďovicer Töpferfamilie Dobředělej und ihre Stellungen in der Zunft. Aus schriftlichen Quellen verfaßte J. Smitka .

